

Tatjanas dienas svinības a/v *Austrums*

31. janvārī Austrumā viesojās korporāciju Sororitas Tatiana, fraternitas Arctica, fraternitas Livonica un fraternitas Lettica pārstāvji par godu Tatjanas dienai. Ar priekšlasījumu „Satversmes izstrādes vēsture” uzstājās vb. Ainārs Lerhis.

Tik bagāti apmeklētu vakaru Austruma telpas sen nebija izjutušas un tas bija īsts pārbaudījums Sadovska zāles ietilpībai. Priekšlasījumā Ainārs Lerhis deva detalizētu ieskatu satversmes tapšanas procesā. Priekšlasījuma izskaņā interesenti uzdeva jautājumus. Viens no tiem bija saistīts arī ar tobrīd gaidāmo referendumu par “Otras valsts valodas ieviešana”. Uz jautājumu par to vai sākotnēji Satversmē bija noteikts latviešu valodas statuss kā vienīgajai valsts valodai, referents atbildēja, ka tajos laikos tas likās pārāk pašsaprotami, lai tiktu atsevišķi izcelts.

Vakara turpinājumā, kamēr viesus izvadāja pa Austruma telpām, sniedzot arī nelielu ieskatu vēsturē, tika saklāts galds neoficiālajai daļai. Vakars aizritēja draudzīgās sarunās un dziesmās, sniedzot lielisku iespēju iepazīt studentu mūžorganizācijas un to biedrus. Šīs svinības ir cieši saistītas ar vienu no mūsu viesu organizācijām – Sororitas Tatiana un tādēļ ir vērts ieskatīties vēsturē un atcerēties Tatjanas dienas nozīmi.

Krievu studenšu korporācija Sororitas Tatiana ir akadēmiskā organizācija, kas apvieno uz draudzības pamatiem Latvijas augstskolu studentes, kuras audzinātas krievu kultūras tradīcijās. Sororitas Tatiana ir izveidota divu studenšu korporāciju Sororitas Slavia un Tatiana apvienošanas rezultātā. Par korporācijas dibinātājam uzskata 19 studentes, kuras 1932. gada 17. janvārī pie Latvijas Universitātes nodibināja korporāciju Sororitas Tatiana.

Korporācijas nosaukums Sororitas Tatiana ir izveidojies no latīņu vārda soror - māsa un vārda Tatiana. Tatiana ir Maskavas Valsts Universitātes pirmā kuratora grāfa Ivana Šuvalova mātes vārds, kuras vārda dienā 1755. gada 25. janvārī tika parakstīts cara dekrēts par Maskavas Universitātes atvēršanu. No tā laika krievu studenti uzskata Svēto Tatianu par savu aizstāvi. Izvēloties korporācijas krāsas, dibinātājas izvēlējās krieviem raksturīgas krāsas: zils un sārts. Korporācijas devīze "Pro veritate, cultura et unitate" ("Par patiesību, kultūru, vienotību").

Korporācijas Sororitas Tatiana galvenais mērķis ir Latvijas augstskolu studenšu, kuras audzinātas krievu kultūras tradīcijās, apvienošana uz draudzības pamatiem, pienākuma apziņas un goda jūtu audzēšana, savstarpējas draudzības un cieņas veidošana, palīdzības sniegšana gan studijās, gan dzīvē, garīgas izaugsmes un personības pilnveidošanas veicināšana un sabiedrisko aktivitāšu attīstība.

*sav. Matīss Lūciņš
a/v Austrums vecākais*

Austrumiešu cīņa ar ziemu jeb dalība *EŪS Pohjala* rīkotajās Ziemas sporta spēlēs

Saņēmuši ielūgumu piedalīties mūsu igauņu draugu organizāciju *EŪS Pohjala* rīkotajās ziemas sporta spēlēs Igaunijas ziemeļu pilsētā Moedaku. Austrumieši sav. Kaspars Svilāns, sav. Rihards Urtāns, sav. Matīss Lūciņš, jn. Uldis Čodars, jn. Reinis Pāns, jn. Matīss Breikšs un jn. Andris Danovskis 4. februāra rītā devās ceļā pie mūsu ziemeļu draugiem.

Ceturtā februāra rīts jau ar ierasto stindzinošo aukstumu mūs vairs nepārsteidza. Tālais ceļš un ziema ieviesa neplānotas izmaiņas plānā – daļa austrumiešu no Rīgas izbrauca plānotajā laikā ap deviņiem no rīta, taču otra daļa tikai pēcpusdienā. Austot gaismai un saulei parādot savu vaigu, ap pusvienpadsmitiem sasniedzām Salacgrīvu, kur patīkamā lauku mierā ieturējām pauzi, izbaudot lauku pilsētas sestdienas rīta idilli. Pēc ceļā pavadītām teju astoņām stundām ap plkst. 15:00 ieradāmies Rakverē, kur spītējot aukstumam un laika trūkumam, veicām pavisam nelielu pastaigu pa Igaunijas ziemeļu pilsētu, apskatot pilsdrupas, vecpilsētu un ieturot vieglas pusdienas.

Līdz ar tumsu ieradāmies Moedaku. Lielā aukstuma dēļ sporta spēles šogad bija visnotaļ simboliskas, kurās dalību ņēma tikai pret aukstumu paši noturīgākie, tajā skaitā visi austrumieši, kuri, neskatoties uz tumsu un lielo nogurumu, kārtīgi saģērbušies, tomēr mēģināja kāpt uz slēpēm vai sniega dēļiem, lai izkustētos pēc nogurdinošā ceļa. Pēc pusotras stundas sportošanas vairāk kā mīnus divdesmit grādu salā tika nolemts sportošanai tovakar mest mieru un doties uz sarūpētajām vakariņām. Pēc vakariņām vakars turpinājās pavisam neoficiālā gaisotnē ar dziesmām un runām, kā arī ejot pirtī.

Lēni un bez steigas, bet ar stindzinošu aukstumu pienāca 5. februāra rīts. Nedaudz iestiprinājušies un pāris reizes nobraukuši no kalna, nolēmām doties mājās. Diemžēl aukstums nebija saudzējis tehniku, kā rezultātā mašīnas iedarbināšana aizņēma vairāk kā divas stundas, turklāt pusi no ceļa, līdz Tallinai, automašīnas apsilde atteicās darboties. Pēc Jāgala ūdenskrituma apskates, par laimi,

siltums mašīnā parādījās, kas mūsu bezcerīgo situāciju pārvērta lēnā un mierīgā ceļā mājup. Pa ceļam pietājot Tallinā un Pērnavā, ap deviņiem vakarā, patīkami noguruši un labi atpūtušies, sasniedzām Rīgu.

Paldies *EŪS Pohjala* par vienu no labākajām nedēļas nogalēm šajā ziemā!

jn. Reinis Pāns

Ilzes Jermacānes priekšlasījums "Latvieši Sarkanajā armijā Otrā pasaules kara laikā"

Uz viesu vakaru 13. martā bija ieradušies pavisam 23 cilvēki, no kuriem 5 bija viesi. Priekšlasījumu „Latvieši Sarkanajā armijā Otrā pasaules kara laikā” lasīja Latvijas Universitātes Vēstures un filozofijas fakultātes doktorante Ilze Jermacāne. Referāts vēstures zinātniekiem lika vilkt zināmas paralēles starp Sarkanajā armijā un Leģionā karojošajiem latviešiem. Abās pusēs tika karojis līdzīgs skaits latviešu (kopējais latviešu karotāju skaits pēc jaunākajiem aprēķiniem ir ap 200 tūkstoši, no kuriem 100 tūkstoši karoja Sarkanajā armijā).

Sarkanajā armijā pirmās latviešu daļas Otrajā pasaules karā radās pēc Latvijas okupācijas 1940. gadā, kad bijusi Latvijas armija tika pārveidota par 24. Strēlnieku teritoriālo korpusu. Daļa korpusa karavīru tika represēta, daļa atvaļināta un daļa gāja bojā Vācijas iebrukuma pirmajos mēnešos. Tā rezultātā 1941. gada decembrī, kad korpusa tika izformēts, tajā bija palikuši vien 3 tūkstoši karavīru, kuri tika iekļauti jaunformējamajā 201. Latviešu strēlnieku divīzijā. Tobrīd tā bija pirmā divīzija, kura šī kara laikā PSRS tika formēta uz nacionālās bāzes un kurā karoja tie latvieši, kuri vāciešiem ienākot dažādu iemeslu dēļ bija evakuējušies uz PSRS (kopējo 1941.g. evakuējušos cilvēku skaitu rēķina uz 50 tūkstošiem). Ar laiku lielo zaudējumu rezultātā latviešu īpatsvars minētajā divīzijā mazinājās un palielinājās tikai 1944. gadā Sarkanajai armijai atkal ienākot Latvijas teritorijā, kad bija iespējams mobilizēt vietējos iedzīvotājus.

Sarkanajā armijā karojošo motivācija, līdzīgi kā Leģionā karojošajiem, bija visai dažāda. Ja sākotnēji 201. divīzija tika komplektēta no brīvprātīgiem, padomju varai izteikti lojāliem pilsoņiem, tad ar laiku vairākums tika mobilizēti. Arī starp brīvprātīgajiem bija sastopama tīri pragmatiska motivācija, piemēram, bija tādi, kuri šādā veidā cerēja sev nodrošināt ar pārtiku, ar kuru bēgļiem frontes aizmugurē mēdza būt problēmas. Ne vienam vien kareivim vispār nebija skaidrs par ko viņš cīnās, tādēļ bija aktuāla dezertēšana, pat neskatoties uz bargajiem soda mēriem.

Pēc priekšlasījuma klātesoši iepazinās savā starpā un ilgi diskutēja gan par referātā dzirdēto, gan arī citiem Latvijas vēstures jautājumiem.

jn. Kristaps Kretainis

Mikus Žagata referāts

“Salaspils viduslaiku pils: izpēte un funkcijas”

17.janvārī ar referātu “Salaspils viduslaiku pils: izpēte un funkcijas” uzstājās sav. Mikus Žagata. Šeit apskatāmas referāta tēzes:

1. Livonijas ordenim karojot ar Rīgas arhibīskapu, pirmais 1298. gadā ieņēma un izpostīja Mārtiņsalas pili uz salas Daugavā. Šeit Daugava bija šaura un sekla, tādēļ laba upes šķērsošanas vieta, un ordenis bija ieinteresēts pozīcijas noturēt. Savā īpašumā ordenis teritorijas ap Mārtiņsalu ieguva 14. gadsimta vidū un drīzumā pretī Mārtiņsalai Daugavas labajā krastā sāka būvēt jaunu ordeņa pili. Mūra pilij tika saglabāts Mārtiņsalas pils vārds – Kirchholm, latviski – Salaspils.
2. Livonijas kara laikā rīdzinieki pili 1577. gada 28. augustā aizdedzināja, bet 4. septembrī nopostīja, lai tā nekļūtu par atbalstu Ivana bargā karaspēkam, kurš jau bija ieguvis kontroli pār vairākām Livonijas pilīm. Vēlāk tā netika atjaunota, bet tās drupas tika izmantotas vēl arī 17. gadsimta sākumā. Tā kā pils bija būvēta no dolomīta akmeņiem, kas bija ļoti ērts būvmateriāls, tad tie tika aktīvi lauzti un izmantoti apkārtējo ēku būvniecībai.
3. Salaspils pils pētniecībai hronoloģiskā kārtībā pievērsušies: novadpētnieks Johans Kristofs Broce, Tērbatas universitātes profesors Frīdrihs Kruze, arhitekts Vilhelms Neimanis un vēsturnieks Antons Buholcs, Livonijas piļu pētnieks Leviss of Menārs, igauņu mākslas vēsturnieks un Baltijas viduslaiku piļu pētnieks Armīns Tūlse, Ādolfa Stubava arheologu komanda, vēsturnieks Andris Caune, vēsturnieks Ēriks Mugurēvičs un vēsturniece Ieva Ose.
4. Izrakumos tika konstatēts, ka sākotnēji pils bijusi konventa tipa ēka ar vismaz trīs mūrētiem korpusiem ar sienu biezumu aptuveni 2 metri. Dienvidaustrumu stūrī pilij tika atklātas vairākstūraina torņa paliekas. Ap šo pili 7 metrus atstatus bija izbūvēts 1.5 metrus biezs otrais mūris. Rietumu daļā šis mūris vēlāk pārvirzīts tālāk uz rietumiem, bet pilij tika piebūvēti divi iespaidīga izmēra lielgabalu torņi. Uz austrumiem no pamatpils tika atklāta vēlāk piebūvēta priekšpils, kurā varēja iekļūt pa pusapaļu torni
5. Pēdējā ar pils vēstures pētniecību nodarbojušies vēsturniece Ieva Ose un viņa ir izdalījusi sekojošus pils būvperiodus: 14. gadsimta otrā puse - 15. gadsimts un 15. gadsimta beigas – 16. gadsimta sākums. Ose savos pētījumos uzsver, ka pils būvēta līdzīgi kā citas Vācu ordeņa pils attiecīgā periodā Prūsijā. Viņa apstrīd arī vairākas agrāko pētnieku pieņemās hipotēzes un precizē atsevišķus secinājumus, norādot, ka, piemēram, daudzstūrainais tornis bijis nevis sešstūrainis, bet gan astoņstūrainis, kā to bija pieņēmis A. Stubavs. Pētniece uzsver arī unikālo faktu, ka abi divi pils lielgabalu torņi ir lielākie līdz šim Latvijā atklātie (18 metri un 25 metri) diametrā, par kuriem lielāki tikai Tallinas nocietinājumu sistēmā iekļautie torņi. Turklāt ziemeļrietumu tornis ir novietots ārpus galvenās pils masas. Citu tādu piemēru Latvijā pagaidām nav.
6. Kopumā var secināt, ka pils tika celta 14.gadsimta otrā pusē atbilstoši tā laika celtniecības tradīcijām kā konventa tipa pils, stratēģiski svarīgā vietā pret ordeņa vienu no lielākajiem sāncensiem – Rīgas pilsētu un lieliski iekļāvās pārējo Rīgas kontroles piļu tīklā. Tā bija Baltijā vidēja lieluma konventa tipa pils ar malu garumiem 40 x 40 metri(mazāka kā Rīgas pils, bet lielāka kā, piemēram, Ventspils vai Gaujienas pils), vismaz trīs iekšējiem korpusiem un tajā mita ordeņa brāļi. Tā tika būvēta kā fogta pils. Pils nozīmi uzsver tas, ka ieviešoties šaujāmieročiem to spēcīgi nocietināja ar lielgabalu torņiem, par kuriem lielāki atrodami tikai Tallinas pilsētas nocietinājumu sistēmā.

sav. Mikus Žagata
a/v Austrums vecākā vietnieks

Darbu uzsākusi 2012. gada valde

No kreisās: Artūrs Barkāns – ekonoms, Matīss Lūciņš – vecākais, Rihards Urtāns – sekretārs, Mikus Žagata – vecākā vietnieks, Jānis Egliņš – kasieris, Dainis Špeļš – padomdevējs. Bildē nav: Artūrs Tomsons – Audzinātājs, Agris Zihmanis – Biedrzinis

Sveiki draugi austrumieši!

Gribu Jūs iepazīstināt ar jauno valdi! Izceļamies ar to, ka gandrīz visi esam pavisam jauni, taču ar entuziasmu un idejām pilni. Līdz šim jau esam aprīkojuši Austrumu ar Videokameru, un ierakstus no otrdienu vakariem var redzēt arī internetā. Ir ierīkots arī ātrs bezvadu internets, kā arī iegādāts jauns portatīvais dators un elektronisko datu glabātuves, kur plānots glabāt iepriekš safilmētos videomateriālus. Tāpat tiks uzlabota Sadovska zāle un atjaunots karogs. Šie plāni nav visi, ideju ir daudz un atliek tikai saņemties un tās īstenot, kam es ceru atradīsim gan laiku, gan spēku, gan līdzekļus. Tas arī īsumā viss par jauno valdi, uz tikšanos, un lai visiem jauks pavasaris.

*sav. Matīss Lūciņš
a/v Austrums vecākais*

A/v *Austrums* karoga atjaunošana

8. martā tika uzsākta ziedojumu vākšanas kampaņa Akadēmiskās vienības *Austrums* karoga atjaunināšanai, karoga kāta pārveidošanai vai jauna karoga kāta un jaunas karoga smailes izgatavošanai.

Karoga atjaunināšana nepieciešama, jo laika gaitā uz tā sakrājušies traipi un traipiņi, kurus nu jau grūti neievērot, tāpat ir izirusi liela daļa zeltīto bārksu. Kas attiecas uz karoga kāta pārveidošanu vai no jauna izgatavošanu un jaunas karoga smailes izgatavošanu, tad iedvesma šai idejai smelta no starpkaru perioda fotogrāfijām ar Austruma karogu un mūsu nesen izdotajā vēstures grāmatā, kuras 165. un 166. lpp. lasāms:

*"Tomēr nepieciešamība pēc identificēšanās sabiedrībā un publiskajās demonstrācijās pakāpeniski nobrieda. 1927. gada 3. martā aktīvo sapulce pieņēma lēmumu par "Austruma" karoga projektu, atzīstot, ka karogam jābūt baltam, vienkāršam un latviskā stilā. Studenti ar vecbiedriem karoga jautājumā kļuva vienoti - arī Vecbiedru palīdzības biedrības pilnsapulce 28. martā atbalstīja ideju sagādāt "Austrumam" karogu. Karoga zīmējuma autors bija arhitekts vb. Roberts Legzdiņš. "Baltā krāsa, kura ņemta mūsu karogam par pamatu, ir simbols, pēc kā jācenšas jaunībai. Zeltotais, saulainais Austras koks - gaisma, kura jāiekaro studentam. **Karoga galā ir pacelts šķēps; tā ir zīme, ka "Austruma" biedri stāv nomodā par savu tēvu zemi – Latviju.** 1928. gada 15. marta sapulcē karogu akceptēja."*

No šīm rindām arī izriet, ka pavisam drīz – jau nākamā gada 15. martā mūsu karogs svinēs tā 85. gadadienu, tādēļ iemesls vēl jo nopietnāks.

Visu iepriekšminēto iemeslu dēļ **lūdzam ziedot** pēc saviem ieskatiem, veicot pārskaitījumu uz Austruma kontu, izmantojot šādus rekvizītus:

Saņēmēja vārds, uzvārds vai nosaukums: *AKADĒMISKĀ VIENĪBA AUSTRUMS*

Saņēmēja banka: *Swedbank AS*

Saņēmēja konts: *LV39HABA000140J052764*

Saņēmēja pers. kods/ reģ. Nr: *40008003170*

Maksājuma mērķis: *Ziedojums "Austruma" karoga atjaunošanai*

*sav. Jānis Egliņš,
a/v "Austrums" kasieris*

Pateicamies līdz šim *Austrumam* ziedojušajiem

- ♣ Artūrs Tomsons – “Austruma” mītnes uzturēšanai
- ♣ Andris Roze – “Austruma” ziedojums S!P!K! valodas referenduma informēšanas kampaņai
- ♣ Jānis Pērkons – bezvadu internets “Austruma” telpās
- ♣ Juris Upatnieks – “Austruma” karoga atjaunošanai
- ♣ Dzintars Freibergs – “Austruma” videokasešu digitalizācijai
- ♣ Mārtiņš Tarlaps – “Austruma” karoga atjaunošanai

NOTIKUMI

10. janvāris	Darījumu sapulce.
17. janvāris	Savietis Mikus Žagata lasa referātu “ <i>Salaspils viduslaiku pils: vēsture un rekonstrukcija</i> ”
24. janvāris	Ar priekšlasījumu “ <i>Pieņemšana saskaņā ar diplomātiskā protokola tradīcijām</i> ” uzstājās Latvijas Republikas Ārlietu ministrijas Valsts protokola 2. sekretāre, Mg. iur., Biznesa augstskolas “Turība” Juridiskās fakultātes doktorante Sintija Stipre.
31. janvāris	Tatjanas dienas svinības. Ar priekšlasījumu “ <i>Satversmes izstrādes vēsture</i> ” uzstājas vb. Ainārs Lerhis. Kā viesi ir ieradušies pārstāvji no korporācijām Sororitas Tatiana, fraternitas Arctica, fraternitas Livonica, fraternitas Lettica.
7. februāris	Darījumu sapulce
14. februāris	Viesu vakars. Ar Valentīndienu saistītu priekšlasījumu “ <i>Sirds dzīve</i> ” uzstājas vb. Pēteris Stradiņš.
18.-19. februāris	Zemledus maksšķerēšana, organizē vb. Ainārs Dimants.
21. februāris	Par godu Igaunijas netkarības dienai a/v “ <i>Austrums</i> ” viesojās “ <i>EŪS</i> ” pārstāvji
28. februāris	Jaunieša Armanda Leimaņa priekšlasījums “ <i>Ideju vēsturnieks un filozofs Jesaja Berlins</i> ”.
6. marts	Darījumu sapulce.
13. marts	Viesu vakars. Ar priekšlasījumu “ <i>Latvieši sarkanajā armijā Otrā pasaules kara laikā</i> ” uzstājas Latvijas Universitātes Vēstures un filozofijas fakultātes doktorante Ilze Jermacāne.
20. marts	Ar priekšlasījumu “ <i>16. marts latviešu leģiona vēsturē un sabiedrības sociālajā atmiņā</i> ” uzstājas Latvijas Okupācijas muzeja vēsturnieks Uldis Neiburģs. A/v “ <i>Austrums</i> ” viesojas “ <i>Konkordija Valdemārija</i> ”.
27. marts	Dziesmu vakars sav. Ronalds Muižnieka vadībā.
3. aprīlis	Ar jaunieša priekšlasījumu “ <i>Miega apnoja</i> ” uzstājas jn. Jānis Labucis
10. aprīlis	Ar vecbiedra kandidāta priekšlasījumu “ <i>Vilhelms Munters</i> ” vajadzēja uzstāties vēsturniekam Rihardam Treijam, bet slimības dēļ viņš nevarēja ierasties. Tādēļ tika izsludināts draugu vakars.

PLĀNS

SANĀKSMES NOTIEK „AUSTRUMA” NAMĀ, Ģ. 123 OTRDIENĀS 18:30, JA NAV ĪPAŠAS NORĀDES.

13. - 15. aprīlis.	“EŪS” gada svētki. Pieteikšanās pie vecākā Matīsa lūciņa pa e-pastu matiss.lucins@gmail.com vai telefonu 29600748
17. aprīlis.	Literārais vakars. Priekšlasījumu lasīs vb. Andris Roze. Ciemosies a/v Latviete.
21. - 22. aprīlis.	Vb. Ginta Šīmaņa organizētā ekskursija “Pa Valdemāra pēdām” uz Kurzemi. Pieteikšanās pie vb. Ginta Šīmaņa pa telefonu 29228032.
24. aprīlis.	Darījumu sapulce
29. aprīlis.	“Austruma” talka
1. maijs.	“Austruma” biljarda turnīrs 2012
8. maijs.	Literārais vakars. Viesojas un ar priekšlasījumu uzstājas studentu biedrība Šalkone.
12. - 13. maijs.	Darba svētki pie “Austruma” goda biedres Baibas Zirnes Ādažos.
15. maijs.	Literārais vakars. Ar priekšlasījumu “ <i>Gadījuma skaitļu un statistikas pamatjēdzieni ikdienā jeb statistika nemelo</i> ” uzstājas vb. Jānis Grabis un vb. Andrievs Eiche
22. maijs.	Jaunieša priekšlasījumu “ <i>Šahs: mīti un patiesība</i> ” lasa jauniešs Kristaps Kretainis
29. maijs	Semestra noslēguma vakars

AUSTRUMS SVEIC

• sav. Rihardu Urtānu	21. aprīlī	25 gadi
• vb. Kārli Spalviņu	25. aprīlī	70 gadi
• vb. Kārli Bražu	29. aprīlī	60 gadi
• vb. Arni Marcinkēviču	29. aprīlī	35 gadi
• vb. Ivaru Starastu	4. maijā	60 gadi
• vb. Aivaru Ančupānu	23. maijā	35 gadi

	Izdevējs: Akadēmiskā vienība <i>Austrums</i> , reģistrācijas Nr. LV40008003170 Konts: Nr. LV39HABA000140J052764, a/s “Swedbank” Adrese: a/v “Austrums”, Gertrūdes iela 123, Rīga, LV-1009, Latvija, tel.29600748 Redaktors: jn. Eduards Brīvmanis (eduardsbriivmanis@gmail.com) un a/v “Austrums” Valde
---	--